

БЕЛАРУСКІЯ ЛІТАРАТУРНЫЯ ЧАСОПІСЫ Ў СУЧАСНАЙ МЕДЫЯПРАСТОРА: ТРАДЫЦЫЯ VS ІНТЭРНЕТ

Н. В. Саянава

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
буль. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
natumi@mail.ru*

Аналізуюцца сучасныя беларускія літаратурныя часопісы, формы іх узаемадзеяння з аўдыторыяй і прадстаўленасць у электронным фармаце.

Ключавыя словы: літаратурныя часопісы; літаратурны працэс; кантэнт; дызайн; сацыяльныя медыя; акаўнт.

BELARUSIAN LITERARY MAGAZINES IN MODERN MEDIA SPACE: TRADITION VS INTERNET

N. V. Sayanova

*Belarusian State University,
9, Kalvariyskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: N. V. Sayanova (natumi@mail.ru)*

Modern Belarusian literary magazines, forms of their interaction with the audience and their representation in electronic format are analyzed.

Key words: literary magazines; literary process; content; design; social media; account.

У сучасных умовах актыўнага развіцця сацыяльных медыя прэса становіцца пэўным анахранізмам. Літаратурныя часопісы, якія выконвалі выхаваўча-эстэтычную і пазнавальную функцыі, страчаюць актуальнасць як сродак трансляцыі сацыяльных і маральных каштоўнасцей, сённяшнім, асабліва маладым, спажывецам нецікава чытаць традыцыйныя старонкі, асабліва не надта высокай паліграфічнай якасці. Вонкавымі сродкамі прыцягнення ўвагі, акрамя зместаваканцэптуальнага і жанрава-тэматычнага складнікаў, могуць стаць у

першую чаргу прывабны дызайн, а таксама актыўнае прасоўванне літаратурна-публіцыстычнага і крытычнага кантэнту ў сеціве.

Сярод традыцыйных часопісных выданняў найбольш актыўна рэагуюць на чаканні аўдыторыі, безумоўна, выданні, прызначаныя для моладзі. «Бярозка» і «Маладосць» у апошнія гады з'яўляюцца творчымі пляцоўкамі для аўтарскіх (і нярэдка наватарскіх) эксперыментаў, даючы прастору для новых рубрык і фарматаў выказвання, мяняючы вокладкі і паступова заваёўваючы інтэрнет-прастору.

«Полымя» і «Нёман», заховаючы класічны фармат, выглядаюць больш кансерватыўна, што, на наш погляд, не зусім апраўданая рэдакцыйная стратэгія. Нягледзячы на якасны змест, прадстаўлены як новымі мастацкімі творамі сучасных беларускіх пісьменнікаў, так і перакладамі, крытычнымі артыкуламі, яны наўрад ці здольныя прыцягнуць увагу новага патэнцыяльнага чытача, перш за ўсё будучы нецікавымі з пункту погляду афармлення.

У сувязі з пераходам вышэназваных часопісаў з медыяхолдынгу «Звязда» ў «Мастацкую літаратуру» пры пошуку архіваў ў інтэрнеце таксама складана зразумець, дзе і якім чынам можна пазнаёміцца з свежымі і архіўнымі публікацыямі, частка з іх засталася на сайце <https://zviazda.by>, а з лета 2021 г. яны прадстаўлены ўжо на рэсурсе <http://www.mastlit.by> (Архівы «Бярозкі» за апошнія месяцы адсутнічаюць). У складзе «Звязды» выданні карысталіся пэўным попытам, можна прасачыць дынаміку чытацкіх зваротаў: у «Бярозцы» яны ў сярэднім складаюць 2500–3000 праглядаў, у «Маладосці» – каля 1000–1500, прыблізна апошнія лічбы характэрныя і для «Нёмана» і «Полымя».

Дастаткова актыўна выглядае акаўнт «Бярозкі» (482 чалавекі), але інфармацыя падаецца нерэгулярна і несістэматычна, выдавочна, што рэдакцыйны калектыў не ставіць мэтай працу з аўдыторыяй ў інтэрактыўным фармаце на гэтай пляцоўцы. У Instagram «Бярозка» мае 493 падпісчыкі, заяўлена як інтэлектуальны падлеткавы часопіс, ёсць магчымасць набыць электронную версію (адзінае з аналізуемых выданняў) праз платформу <https://belkiosk.by>, і хаця пасты абнаўляюцца не часта, акаўнт выглядае адносна актыўным, ёсць і лайкі, і каментарыі. «Маладосць» прадстаўлена ў Instagram 529 падпісчыкамі, але колькасць публікацый – 0. На падставе прыведзеных лічбаў (гэта ўсё, што можна знайсці пры пошуку сучасных беларускіх літаратурных часопісаў у асноўных найбольш папулярных сацыяльных медыя) можна зрабіць сумную выснову: рэдакцыйная палітыка выданняў не скіраваная на

ўзаемадзеянне з існуючым і патэнцыяльным чытачом беларускамоўнай літаратуры ў сёйце.

Фокус чытацкай увагі ў апошні час, безумоўна, скіраваны не столькі на традыцыйныя СМІ і нават літаратуру ўвогуле, колькі на цікаўнасць да стужкі навін у сацыяльных медыя і аўтарскіх блогаў самых разнастайных фарматаў. Разам з тым, па дадзеных Усерасійскага цэнтра вывучэння грамадскай думкі, «38 % респондентаў в групе 18–24-летніх в ходе опроса сообщили, что читали за минувшую неделю художественную литературу (в других возрастных группах доля читающих колеблется от 32 до 35 %)» [1]. Маладыя чытачы часта аддаюць перавагу класіцы або масліту, што абумоўлена ў тым ліку адсутнасцю аўтарытэтных арыенціраў і крытэрыяў якаснага выбару, нягледзячы на актыўнасць літаратурных крытыкаў, сярод расійскіх можна назваць Г. Юзэфовіч, сярод айчынных – Л. Рублеўскую, І. Шаўлякову-Барзенка, Д. Марціновіча. Па словах прафесара П. С. Капіцы, «Мир переживает сейчас очень глубокий кризис в сфере культуры... Да и такой крупной литературы, которая существовала в мире 30–40 лет назад, сегодня уже нет. Сейчас властителей умов вообще найти очень сложно. Возможно, потому, что никому не нужны умы – нужны ощущения» [Там жа].

Феномен аўтарства, як прозы, так і публіцыстыкі, мастацкай крытыкі становіцца ўсеабдымным дзякуючы адкрытасці і бязмежнасці інтэрнэту. Як слухна заўважае аўтарка «ЛіМа» Ганна Іванова, межы літаратурнага працэсу размываюцца і часопісы застаюцца адным з нешматлікіх інстытутаў экспертызы, здольных арыентаваць і вытворцаў кантэнту, і яго спажывцоў, займаючыся адборам і аб'ектыўнай, наколькі гэта магчыма, ацэнкай новых твораў [2]. Аналагічны тэзіс выказвала некалькімі гадамі раней расійская даследчыца А. І. Вараб'ёва: «...литература – неотъемлемый и незаменимый компонент того разговора о современности и мире, который делает (делал на протяжении двухвековой истории этого типа изданий) журнал центром общезначимого смыслового обмена и транслятором главных идей эпохи» [3]. «Объединяя художественную литературу, критику, публицистику под определенным углом зрения, “толстый” журнал устанавливает взаимосвязи между различными сферами человеческого бытия и создает синкретический гуманитарный образ эпохи» [4].

Хочацца спадзявацца, што айчынная літаратурна-часопісная перыёдыка зможа захаваць чытацкую цікаўнасць і эфектыўна трансфармавацца з улікам агульных сацыякультурных і тэхналагічных змен, у тым ліку,

напрыклад, па аналогіі з рускім інтэрнет-праектам «Журнальный зал», прадстаўленым як на самастойнай платформе ў выглядзе сайта, так і актыўнымі акаўнтамі ў сетках ВК, FB, Telegram.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. *Огарева Е. И.* Пишущая молодежь и толстые литературные журналы: кто кому нужнее? Проблемы взаимодействия и взаиморазвития // Научные труды Северо-Западного института управления РАНХиГС. Т. 11. Вып. 5(47) [Электронный ресурс]. URL: https://spb.ranepa.ru/wp-content/uploads/2021/03/nt_11_5.pdf#page=206 (дата обращения: 15.09.2022).
2. *Іванова Г.* Якая будучыня ў літаратурных часопісаў? Літм, 05.10.2020 [Электронны рэсурс]. URL: <https://zviazda.by/be/news/20200925/1601042468-elitarnasc-i-eksperymenty-yakaya-buduchynya-u-litaraturnyh-chasopisau> (дата звароту: 15.09.2022).
3. *Воробьева Е. И.* Толстые журналы как системообразующий фактор в поле современной литературы // Вестник СПбГУ. Сер. 9. 2014. Вып. 4 [Электронный ресурс]. URL: <https://languagejournal.spbu.ru/article/view/5683/4624> (дата обращения: 15.09.2022).
4. *Шильникова О. Г.* Пространственно-временная организация контекста литературного журнала // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. 2016. № 5-5 [Электронный ресурс]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prostranstvenno-vremennaya-organizatsiya-konteksta-literaturnogo-zhurnala> (дата обращения: 15.09.2022).